

**КАТАЛОГИЗИРАНЕ НА УСТОЙЧИВИТЕ СРАВНЕНИЯ
В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК (ВЪРХУ МАТЕРИАЛ ОТ БЪЛГАРСКИЯ
НАЦИОНАЛЕН КОРПУС)**

ПАЛМИРА ЛЕГУРСКА, ТЕОДОРА КРЪСТЕВА

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“ ПРИ БАН
palmiralegurska@abv.bg, tera_kr@abv.bg

**CATALOGUING OF STABLE COMPARISONS IN THE BULGARIAN LANGUAGE
BASED ON THE BULGARIAN NATIONAL CORPUS**

PALMIRA LEGURSKA, TEODORA KRASTEVA

INSTITUTE FOR BULGARIAN LANGUAGE, BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
palmiralegurska@abv.bg, tera_kr@abv.bg

The article describes an attempt at cataloguing stable and unstable comparisons on the basis of material from the Bulgarian National Corpus. The main points of the work done are presented: organization of the catalogue by sections; description of the comparative words for which an explication is proposed and of the properties on which the comparison is based. The authors suggest a number of applications of the catalogue for linguistic and linguocultural purposes. A particular emphasis is put on the possibilities for integrating the catalogue into a comparative study.

Keywords: linguocultural studies, stable comparisons, patterns, catalogues, Bulgarian language

Целта на тази статия е да се обоснове теоретичната рамка за изготвяне на каталог на сравненията по материали от Българския национален корпус. Обект на анализ в работата са идентифицираните трикомпонентни сравнения с определена семантика и структура, на които ще се спрем по-долу. Предмет на специално внимание са отделените в тези рамки по определени параметри устойчиви сравнения (УС) в българския език в пределите на корпуса.

Като първа стъпка за анализа се предполага формулирането на критерии, по които ще се идентифицира и извлича сравнението в рамките на изследвания материал. Устойчивото сравнение е тричленна структура, която се състои от модул (изразяващ признака, по който се сравнява), предлог *като* и сравнителна дума (еталон на сравнението). Като структура в този вид устойчивото сравнение е възпроизводимо, но то няма идиоматично значение за разлика от думата. Значението на УС е сума от значенията на съставлящите го компоненти. В този смисъл сравненията заемат междинно място между свободните съчетания и фразеологичните единици. Подобно

твърдение може да се смята за експериментално, тъй като групата на сравненията се характеризира с различна степен на устойчивост и неидиоматичност/идиоматичност в даден език. Това ни дава правото да говорим за виртуална скала на устойчивост, която се експлицира при конкретния семантичен анализ на езиковите единици в плана на един или няколко езика¹.

Непосредствени доказателства за устойчивост на сравненията дават материалите от *Речника на българския език* (РБЕ) (онлайн) и *Речника на устойчивите сравнения* от монографията на В. Кювлиева (за краткост ВК, в корпуса и Кювлиева 1986). Допускаме, че ако сравнението е налично в тези два източника, то е устойчиво в рамките на времевия период, в който са извлечени материалите на източниците на речниците или архивите, по които са съставяни. Част от УС преминават в образни метафори и за това свидетелства друго наше изследване (Легурска/Legurska 1982, 2003, 2011; Легурска и др./Legurska et al. 2009). Образните метафори подсказват, че съответната сравнителна дума е преминала през фазата на устойчивото сравнение. Това може да бъде още едно свидетелство за устойчивостта на сравненията в българския език. Доказателство за това е словникът на корпуса от думи в българския език, които реализират образнометафорично значение. Той е поместен в *Българска електронна лингвистична библиотека* (белб/belb 2006).

Ще приемем за дадено, че сравненията се характеризират с различна степен на устойчивост, но определена възпроизводимост като признак и параметър за идентификация смятаме за неотменна тяхна характеристика (Легурска/Legurska 2015: 62).

УС се идентифицира в даден текст, като се отбелязват ограничители вдясно и вляво: вляво от сравнителната дума се намира *модулът* – глагол или прилагателно име, вдясно от него е *сравнителната дума*, между двете съставки е предлогът *като*, така например **глупава като патка** е УС, но **очарователна като капия** или **бъчва** е оказионално, ако има такова сравнение.

Модулите на сравненията маркират семантичните доминанти за дадени признаци на предмета в езика, в който се анализират. Сравнителната дума бележи кои са прототипите на дадено качество, изведено по модула.

Направените кратки обяснения илюстрират разликите между *дума, свободно съчетание, устойчиви сравнения* и *фразеологични съчетания* от гледна точка на оформянето на думата като едно цяло и разделното оформяне на словосъчетанията – свободни и фразеологични (в духа на теорията на А. И. Смирницки²), разглеждани като лексикални вериги от синтактична гледна точка. От гледна точка на семантиката думата се характеризира с идиоматичност на значението за разлика от словосъчетанията – свободни, устойчиви сравнения и фразеологични образувания (срв. още Касабов/Kasabov 2013: 71 и 73).

Направен е пилотен експеримент във връзка с изследването.

Осъществена е работа върху словника на корпуса, а именно – избор на подходящи за пилотния експеримент сравнителни думи от седем тематични лексикални групи.

Критерии при подбора на словника на първия етап са очакванията на съставителите на корпуса за наличие на устойчиви сравнения в БНК. Предполага се, че думите, които имат образнометафорични значения, са преминали през етап на устойчиво сравнение, без това да е повече от вероятност.

В рамките на пилотния експеримент са обработени следните думи, разпределени в седем тематични групи:

- Части на тялото: кожа, око, кръв, косъм, сърце, глава, бръчка, език, зъб, лакът, мозък, уста, нерв, ребро
- Облекло: пояс, обеща (обица), копче, плащ, забрадка, пояс, ръкав, рокля
- Съдове: нож, решето, корито, тапа, лъжица, бъчва, фуния, чайник, точилка, кофа, поднос
- Оръдия: бич, дъска, клечка, бомба, гвоздей, конец, камшик
- Мебели: огледало, картина, килим, одеяло, перде, лампа, легло, печка, тапети, стол, щора, покривка
- Растения: ябълка, лимон, глухарче, жито, роза, лук, фасул, зеле, круша, ечемик, дюля, боб, детелина, момина сълза, жълтурче, морков
- Животни: крава, маймуна, кон, куче, змия, гъска, пуяк, агне, заек, страда, коза, прасе, гущер

Каталогът има следната *структура*, която включва пет раздела:

Раздел 1. УС по *сравнителна дума – двучленни, без експлициран модул на сравнението*:

като **тапа** – тапа 1, тапа 2...

като тапа

Като че ли се задава буря, а аз нямам дом. Нямам къде да отида. – Лайла лапна още едно парче от пържолата. – Яхтата ми харесва. Случват ли се бури? – Да, но тя е **като тапа**. Вълните я заливат и пак **изплува**. – Добре. Това ми харесва. – Защо пътуваш съвсем сама по реката? – Не съм сама. Нали съм с теб. – Е, питам те за снощи – поправи се той. – Не бях сама – засмя се Лайла. – Не помниш ли? – Тя протегна ръка и го погали по бузата. – Не помниш ли? – Преди да се срещнем. – Преди да се срещнем, не съм оставала сама дори за пет минути.

подкатегория: Неопределен

заглавие: Лайла. Изследване на нравствеността

брой думи: 123709

име на файл: L00004687tDZE

жанр: роман

форма: писмена

автор: Робърт Пърсиг

тип източник: от интернет
стил: художествен
превод: да
преводач: Вера Георгиева
дата на публикуване: 1993

УС **като тапа** се базира на потенциалната сема 'лек', предполагаща съчетанието *леко изплува като тапа*, стегнато в двучленно **като тапа** и дистантно разполагане на предполагаемия модул **изплува**.

Раздел 2 и 3. УС по модул:

Модулите са разпределени по морфологичен състав на *глаголи* и *прилагателни*, представени са и малобройни УС с модул наречие от типа: **ясно като зеле със свинско**.

Данните се проверяват в електронния вариант на *Речника на българския език* и речника на В. Кювлиева към монографията ѝ *Устойчивите сравнения в българския език* (1986) като най-представителното изследване за българския език по темата.

Наличието или отсъствието на УС в РБЕ се установява чрез проверка както по сравнителна дума, така и по модул, тъй като съответните УС невинаги са отбелязани в речниковите статии към двата компонента.

Всеки файл (в разделите 2 и 3) съдържа следните компоненти:

1. Заглавка – извлеченото от текста УС (в основна форма, подходяща за търсене):

тънък като клечка

2. Цитат от съответното произведение, в който се съдържа съответното УС:

Студентът опипа пулса и отново пусна **тънката ѝ като клечка** ръчица.

3. Библиографски данни за източника: автор, произведение, година и т.н.

translator: Vasilka Vancheva
style: Fiction
medium: written
source_type: from internet
translated: true
author: Tea Bekman
number_of_words: 96160
title: Krastonosen pohod po dzhinsi
genre: novel
publishing_date: 1992
domain1: Unknown
filename: L00004749tDZE

1. Справка дали съответното УС е регистрирано в РБЕ и речника на В. Кювлиева (+/-):

РБЕ+: **Като клечка**. В съчет. със *слаб*, *тънък*

ВК+: *слаб (тънък, сух и под.) като клечка*

Ако сравнението е регистрирано, освен съответното обозначение (РБЕ+ /ВК+) се посочва точното УС, открито в източника. Това се прави с цел избягване на спорни моменти, тъй като в някои случаи липсва определен елемент от структурата му или значението би могло да се различава.

Например: *живея като куче*

РБЕ: **Живея като куче (под стряха)** (в значение: *бездомен съм, нямам дом, семейство*)

ВК+: **Живея като куче** (в значение: *живея при лоши условия, бедно, в нищета*)

В речника на В. Кювлиева към част от посочените УС като модули намираме „(...и под.)“, което значително разширява възможностите за съчетаемост между компонентите в рамките на УС, но и поставя въпроса за степента на подобие, която подлежи на авторска преценка и би могла да се различава. Пример за това са многобройните глаголи, с които се назовава *убийството на куче*:

убивам като куче (ВК): убивам (претрепвам, утрепвам и под.) като куче някого;

намушквам като куче, заколвам като куче, обесвам като куче, разкъсвам като куче, удушавам като куче и т.н.

Илюстрации от съставяния корпус:

Двучленна конструкция – като куче

Но първо искам да се съгласиш с нещо. Той замълча за момент. Не мислеше, че онова, което щеше да чуе, ще му хареса. – Да се съглася с какво? – Ти си **като куче** с кокал в устата и няма да мирясаш, докато не съдъвчеш този кокал – или мен – докрай. Сега гледаш на цялото положение като на състезание, което трябва да се спечели. Ти трябва да ме победиш, да ме накараш да отстъпя.

подкатегория: Любовна литература

заглавие: Тайната на Валантайн

брой думи: 131379

име на файл: L00004087tDEE

жанр: роман

форма: писмена

автор: Катрин Каултър

тип източник: от интернет

стил: Художествен

превод: да
преводач: Анжела Лазарова-Петрова
дата на публикуване: 1996

УС е базирано на съчетанието **дъвче като куче (кокал), ръфа като куче (кокал)**.

Различни семантични признаци могат да се експлицират и в модул на сравнението и то да стане *тричленно*.

Тричленна конструкция:
живея като куче

Събира изсъхналите дръвца от плажа и опадалите в гората клони, за да се топли на огъня им. Част от събраното продава за подпалки. Така се изхранва. – **Живее като куче...** – Но поне живее. Ако я бяха забелязали войниците, отдавна да е мъртва. Хората на Дьо Форж идват тук с гумени лодки.

подкатегория: Неопределен
заглавие: Огнен кръст
брой думи: 146155
име на файл: L00004487tDZE
жанр: роман
форма: писмена
автор: Колин Форбис
тип източник: от интернет
стил: Художествен
превод: да
преводач: Георги Генчев
дата на публикуване: 1993

РБЕ: **Живея като куче под стряха**
ВК: **Живея като куче**

Предполага се, че живея при лоши условия, в бедност.

Пример:
зъл като куче

Болеше го главата и бе **зъл като куче**.

translator: Maksim Stoev
style: Fiction
medium: written
source_type: from internet
translated: true
author: Boris Strugatski

number_of_words: 76122
title: Bezsilnite na tozi svyat
genre: novel
publishing_date: 2008
domain1: Science fiction
filename: L00004901tDJE

РБЕ

ВК +: **зъл като куче (псе)**

Предполага се, че злината на кучето е свързана с това, че хапе, ако бъде предизвикано.

Раздел 4. УС, завършващи с образуването на образни метафори в българския език.

Проверката за лексикализация на УС чрез образуване на образни метафори не е случайна. Според П. Легурска (Легурска/Legurska 1982, 1983, 1987, 2015: 57–58) именно УС фиксират началото на процеса на семантично преобразуване на думата, който може да завърши с обособяването на образна метафора или да остане незавършен на ниво УС (Легурска: 1982, Легурска 2015: 52, цит. по Кръстева 2017а: 92).

Като източник на образни метафори за проверка се използват материали от проекта *Съпоставително-типологичен анализ на вторичната номинация на предметните имена в български, руски, сръбски, чешки, френски и английски език – първа част* (Легурска/Legurska 2006): Легурска, П. Фрагменти от езиковата картина през призмата на вторичното назоваване (върху материал от български, руски, чешки, сръбски, френски, английски език) – ст.н.с. д-р Палмира Легурска – ръководител, ст.н.с. д-р Ничка Бечева, доц. д-р Димитър Веселинов, н.с. д-р Цветана Аврамова, н.с. д-р Мария Лилова. Съдържателна и техническа унификация: Иво Панчев (Данни по НАЦИД, София, 2006, 155 с. белб. Електронен адрес: [http://georgesg.info/belb/projects/proektpr/4.%20Onomas.katalog-prehodi\(Ru-Bg\).pdf](http://georgesg.info/belb/projects/proektpr/4.%20Onomas.katalog-prehodi(Ru-Bg).pdf) и дата на достъп: 11.07.2018) и по-точно от синхронизирания каталог на образните метафори (Легурска, Панчев 2014).

Пример:

Образна метафора

‘зъл човек’ б. **куче**, р. **собака** /б. куче/, ч. **pes**/б. куче/, фр. **chien** /б. куче/, б. **пес/псе**

(Легурска, Панчев 2014: 9) при УС **зъл като куче**

‘зла жена’ б. **кучка**, ч. **fena** /б. кучка/, а. **bitch** /б. кучка/, б. **усойница**, а. **viper** /б. усойница/, фр. **bique** /б. коза/, а. **cat** /б. котка/ (Легурска, Панчев 2014: 9)

‘верен, предан’ **куче** (Легурска, Панчев 2014: 4) при УС **верен като куче**

Дадените лексикални илюстрации показват наличието на тези значения и в други езици – родствени и неродствени на българския, което ги определя като лексикални синхронни паралели.

Раздел 5 представлява азбучен показалец на ексцерпирани УС в 2, 3 и 4 раздел с отпратки към съответните раздели.

Може да обобщим, че създаваната база данни съдържа два типа езикови факти – **устойчиви сравнения** в българския език, които се фиксират и в материалите на БНК, и **сравнения със слаба устойчивост** с модул – глагол и прилагателно име (раздел 2 и 3), които разколебават традиционните образи, изведени от семантичните доминанти на УС и съответните на тях еталони – сравнителни думи.

Създаваният корпус сам по себе си е резултат от аналитичен подход към сравненията, в който в определени рубрики са поместени различни по устойчивост, състав и значение сравнения. В този смисъл той е своего рода *речник* на възможностите за образуване на сравнения по дадени сравнителни думи от базовата лексика на българския език.

Даденият корпус може да бъде основа на по-нататъшни анализи и разработки.

На първо място, дадените сравнения са основа за семантико-структурен анализ на сравненията в българския език и илюстрират рушенето на клишираната фраза чрез сравнителните конструкции в раздел 2 и 3.

На тази база могат да се установят образи, по-често използвани като сравнителна дума в УС от типа **верен като куче** и **зъл като куче**. Прилагателните модули се смятат за семантични доминанти към дадената сравнителна дума. Така кучето става еталон както на вяръност, така и на злина. Възможно е извличане и на нетипични за образите характеристики, разколебавачи клишето. Примери за последните срещаме в УС **лъжа като маймуна**, **лая като маймуна**, **страх ме е като куче** и в неясно мотивираното **девствен като лимон**.

На тази основа могат да бъдат изучавани концептите, свързани с животните, като те могат да бъдат елемент от лингвокултурен анализ. Образните характеристики говорят за припознаването на определени обекти като по-характерни и важни при формирането на световъзприятието на дадена култура и етнос. В изведените дотук УС в корпуса отчетливо доминират като сравнителни думи названията за **животни** (най-многобройни са УС със сравнителната дума **куче**), следвани от **мебели**, **оръдия**, **съдове**, **части от тялото**, **растения**, **облекло**. Натрупването на обработен материал би могло да доведе до размествания на честотата им.

От друга страна, УС образуват синонимни редове по дадени семантични доминанти. С помощта на корпуса може да бъде осъществено наблюдение над синонимните УС към една и съща сравнителна дума. Разбира се, те се характеризират с различна степен на устойчивост. (Примери: **избухвам като бомба**, **взривявам като бомба**, **гръмвам като бомба**, **експлодирам като бомба**, **пръскам се като бомба**; **остър като гвоздей**, **остър**

като косъм, остър като нож; бързлив като заек, плашлив като заек, страхлив като заек; капвам като круша, изтърсвам се като круша, тупвам като круша.) Може да се изследва синонимията или отсъствието ѝ при УС с еднакъв или сходен модул (*пиян като бързва, пиян като гъска, пиян като маймуна, пиян като тапа; дебел като бързва, дебел като килим, дебел като одеяло, дебел като крава; лежа като бомба със закъснител, лежа като змия, лежа като крава, лежа като куче, лежа като одеяло; вися като бич, вися като бомба над главите, вися като обица на ухото, вися като огледало, вися като одеяло, вися като плащ, вися като круша, вися като перде*) и да се анализира по какво се различават сравненията, към кои тематични групи принадлежат сравнителните думи към определен модул, кои от тях биха могли да бъдат взаимозаменяеми в определен контекст и какви допълнителни асоциации налага използването на една или друга сравнителна дума. Например признакът *дебел* в УС *дебел като бързва* и *дебела като крава*. За последното вероятно поради биологичния пол на животното е типична употребата именно за характеристика на жена; за характеристика на мъж при В. Кювлиева откриваме *дебел като бик* (може би нехарактерно от съвременна гледна точка). Тези сравнения характеризират лица. Признакът 'дебел' може да се свърже с артефакти и по този начин да се характеризират предмети, например *дебел като килим* и *дебел като одеяло*.

Въпреки наличието на еднакъв модул в УС *вися като плащ, вися като бич* и *вися като обица на ухото* УС не са синонимни и описват различни ситуации. В първия случай УС е в буквалното си значение, докато сравнителната дума *бич* отключва асоциациите, свързани с функциите на предмета, и по този начин сигнализира заплаха и опасност. Съчетанието *обица на ухото* означава 'предупреждение нещо да не се повтори'. Подобен анализ би могъл да бъде извършен и с други УС по определени модули. Дадените сравнения са с различна степен на устойчивост, която нараства от първото към третото сравнение.

Друг обект на наблюдение биха могли да бъдат някои различни модули към еднаква сравнителна дума (*ясен като картина/неразгадаем като картина*), които правят образа нееднозначен. Най-много подобни модули, характеризиращи образа както положително, така и отрицателно, има при кучето. Напр. *хубав като куче/грозен като куче* (*извадено от някой канал*), *дружелюбен като куче/зъл като куче*.

Могат да се разгледат и случаи с противоположни модули към една и съща сравнителна дума, при които единият модул има буквална употреба: *страхлив като заек* може да се употреби иронично и да характеризира антонимно значението *смел като заек, храбър като заек*. Последните сравнения не могат да се смятат за лексикализирани, те се характеризират с окازیонална стилистична употреба.

Възможно е и проследяването за наличие и паралелно използване на глаголни и адективни УС към една и съща сравнителна дума: *гладен като*

куче – гладувам като куче, дебела като крава – надобелявам като крава, жълт като лимон – жълтея като лимон, ния като бъчва – ниян като бъчва.

Друг обект на наблюдение биха могли да бъдат характерни УС, които често отсъстват в речниците (*лая като куче, муча като крава, кисел като лимон*), произтичащи от свойството на денотата на сравнителната дума – външно или функционално. Скорупка нарича подобен тип сравнения *натурални, естествени* (Скоурка 1958: 124–155, цит. по Кювлиева/Кювлиева 1986: 44). Отсъствието на сравнения от този тип в речниковите статии може да бъде обяснено с това, че някои учени не ги причисляват към УС и ги оставят извън рамките на фразеологията поради високата степен на правдоподобност и ясна мотивираност. Признакът е твърде типичен и присъщ за обекта, с който се сравнява. Затова сравнения с един и същ образ възникват и съществуват успоредно в различни езици (Кръстева/Кръстева 2017b: 460). Освен едноезичните семантико-синтактични и лингвокултурологични изследвания са възможни двуезични и многоезични разработки (Легурска/Legurska 1983, 1987, 2015), свързани с въпросите на семантичната и функционално-семантичната еквивалентност на сравненията в съпоставяните езици или липсата на еквивалентност, което да стане основа на дву- и многоезични речници и бази данни.

БЕЛЕЖКИ

¹ Идеята за разпадането на клишираните и относително клишираните устойчиви сравнения възникна у П. Легурска по асоциация по време на доклада на Б. Янев на конференцията, посветена на 20-годишнината от създаването на списание *Българска реч*. Авторът доразви идеята от книгата си (Янев 2013: 48–55).

² Теорията за думата е разработена в две публикации на автора: *А. И. Смирницкий*. К вопросу о слове (проблема отдельности слова) – В: Вопросы теории и истории языка. Москва, Изд-во АН СССР, 1952, с. 182–203; К вопросу о слове (проблема тождества слова) – Труды Института языкознания АН СССР. М., 1954, т. 4, с. 3–49.

ЛИТЕРАТУРА

Български национален корпус. <<http://search.dcl.bas.bg/>>

Касабов 2013: Касабов, И. Българска лексикология и фразеология. Т. 3. Проблеми на общата лексикология. София, Академично издателство „Проф. Марин Дринов“.

Кръстева, 2017а: Кръстева, Т. Устойчивите сравнения като обект на лингвокултурологията. – Български език (64), 1, 87–94. <<http://www.balgarskiazik.eu/1-2017/T-KRASTEVA-87-94-full.pdf>>

Кръстева, 2017б: Кръстева, Т. Устойчивите сравнения с модул на сравнението цвят в българския и руския език. – В: Надмощие и приспособяване. Сборник доклади от Международната научна конференция на Факултета по славянски филологии, 24–25 април 2017 г. Т. 2. Езиковедски четения. Кр. Алексова (ред.). София, Софийски университет „Св. Климент Охрид-

- ски“, с. 459–464. http://digilib.nalis.bg/dspviewerb/srv/viewer/f97f91c8-11be-4a5c-a4ff-57822418ccdc?tk=-X-RyBG-Slyk_1eCJBjM3AAAAABbRdvi.wLh5m0Od_9013kFERTiO6Q
- Кювлиева-Мишайкова 1986: *Кювлиева-Мишайкова, В.* Устойчивите сравнения в българския език. София: Издателство на БАН.
- Легурска 1982: *Легурска, П.* Вторичные лексические номинации конкретных имен существительных в русском и болгарском языках. София, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, 289 с. Дисертация за научната степен „кандидат на филологическите науки“.
- Легурска 1983: *Легурска, П.* Устойчивые сравнения с компаративным компонентом – названием животного в русском и болгарском языках. – *Българска русистика*, № 3, с. 46–52.
- Легурска 1987: *Легурска, П.* Устойчиви сравнения в руския и българския език. – В: *Езикови проблеми на превода (руски език)*. София, Наука и изкуство, с. 135–141.
- Легурска 2003: *Легурска, П.* Фрагменти от езиковата картина през призмата на вторичното назоваване (основи на научноизследователски проект). – *Чуждоезиково обучение*, 2003, 5, с. 5–22 <www.belb.net>.
- Легурска 2006: *Легурска, П.* Фрагменти от езиковата картина през призмата на вторичното назоваване (върху материал от български, руски, чешки, сръбски, френски, английски език) – ст.н.с. д-р Палмира Легурска – ръководител, ст.н.с. д-р Ничка Бечева, доц. д-р Димитър Веселинов, н.с. д-р Цветана Аврамова, н.с. д-р Мария Лилова. Съдържателна и техническа унификация: Иво Панчев, ст.н.с. д-р Палмира Легурска (данни по НАЦИД, София, 2006, 155 с. [http://georgesg.info/belb/projects/proektpm/4.%20Onomas.katalog-prehodi\(Ru-Bg\).pdf](http://georgesg.info/belb/projects/proektpm/4.%20Onomas.katalog-prehodi(Ru-Bg).pdf), дата на достъп: 11.07.2018).
- Легурска 2009: *Легурска, П.* Съпоставително-типологичен анализ на вторичната номинация на предметните имена в български, руски, сръбски, чешки, френски и английски език. Теоретична основа на проекта. Ръкопис, депозиран в НАЦИД, част I. 2009. Инв. № НД 51/2009.
- Легурска 2011: *Легурска, П.* Съпоставителни лексикални анализи и основа за съпоставка. София, Издателство „Ето“, 226 стр.
- Легурска и др. 2009: *Легурска, П., Н. Бечева, Цв. Аврамова, Д. Веселинов, М. Лилова, И. Панчев.* Съпоставително-типологичен анализ на лексиката в родствени и неродствени езици (върху материал от български, руски, сръбски, чешки, френски и английски език). II част. Депозиран ръкопис в НАЦИД, София, УДК: 801. Сигнатура НД II 18791, № НД 65/2009, 1093 стр.
- Легурска, Панчев 2014: *Легурска, П., И. Панчев.* Образни метафори (ономасиологичен каталог). – *Електронно списание Дзяло*, бр. 3, <http://abcdar.com/magazine_1.php ISSN 1314-9067>
- Легурска 2015: *Легурска, П.* Съпоставителни анализи и национална специфика на лексиката. София, Издателство „Ето“. *Речник на българския език* (онлайн). <<http://ibl.bas.bg/rbe/>>
- Янев 2013: *Янев, Б.* Образните сравнения с антропоцентричен характер в българския и английския език. Изследване и речник. Пловдив. Университетско издателство „Паисий Хилендарски“.

Skorupka 1958: *Skorupka, St.* Idiomatizmy frazeologiczne w języku polskim i ich geneza. – In: Славянская филология. Москва. Pilz 1980: Pilz, K. D. Phraseologie. Stuttgart.

REFERENCES

- Balgarski natsionalen korpus <<http://search.dcl.bas.bg/>>
- Kasabov I. 2013: *Kasabov, I.* Balgarska leksikologiya i frazeologiya. T. 3. Problemi na obshtata leksikologiya. Sofia, Akademichno izdatelstvo “Prof. Marin Drinov”.
- Krasteva, 2017a: *Krasteva, T.* Ustoychivite sravneniya kato obekt na lingvokulturologiyata. – Balgarski ezik (64), 1, 87–94. <<http://www.balgarski.ezik.eu/1-2017/T-KRASTEVA-87-94-full.pdf>>.
- Krasteva, 2017b: *Krasteva, T.* Ustoychivite sravneniya kato obekt na lingvokulturologiyata. – Balgarski ezik (64), 2017,1, 87–94.
- Krasteva, 2017 b: *Krasteva, T.* Ustoychivite sravneniya s modul na sravnenieto tsvyat v balgarskiya i ruskiya ezik. – In: Nadmoshtie i prisposobyavane. Sbornik dokladi ot Mezhdunarodnata nauchna konferentsiya na Fakulteta po slavyanski filologii, 24–25 april 2017 g. T. 2. Ezikovedski cheteniya. *Kr. Aleksova* (ed.), Sofia: Sofiyski universitet „Sv. Kliment Ohridski“, s. 459–464. <http://digilib.nalis.bg/dspviewer/srv/viewer/f97f91c8-11be-4a5c-a4ff-57822418ccdc?tk=X-RyBG-Slyk_1eCJBjM3AAAAABbRdvi.wLh5m0Od_9013kFERTiO6Q>
- Kyuvlieva-Mishaykova 1986: *Kyuvlieva-Mishaykova, V.* Ustoychivite sravneniya v balgarskiya ezik. Sofia: Izd. na BAN.
- Legurska 1982: *Legurska, P.* Vtorichnye leksicheskie nominatsii konkretnykh imen sushhestvitel'nykh v ruskom i bolgarskom iazykakh. Sofia, Sofiyski universitet „Sv. Kliment Ohridski“, 289 s. Disertatsiya za nauchnata stepen „kandidat na filologicheskite nauki“.
- Legurska 1983: *Legurska, P.* Ustoychivite sravneniya s komparativnym komponentom – nazvaniem zhivotnogo v ruskom i bolgarskom iazykakh. – Bolgarskaia rusistika, 1983, N 3, 46–52.
- Legurska 1987: *Legurska, P.* Ustoychivi sravneniya v ruskiya i balgarskiya ezik. – In: Ezikovi problemi na prevoda (ruski ezik). Sofia, Nauka i izkustvo, s. 135–141.
- Legurska 2003: *Legurska, P.* Fragmenti ot ezikovata kartina prez prizmata na vtorichnoto nazovavane (osnovi na nauchnoizsledovatel'ski projekt). – Chuzhdoezikovo obuchenie, 5, 5–22. <www.belb.net>
- Legurska 2006: *Legurska, P.* Fragmenti ot ezikovata kartina prez prizmata na vtorichnoto nazovavane (varhu material ot balgarski, ruski, cheshki, srabski, frenski, angliyski ezik) – st.n.s. d-r Palmira Legurska – rakovoditel, st.n.s. d-r Nicka Becheva, dots. d-r Dimitar Veselinov, n.s. d-r Tsvetana Avramova, n.s. d-r Maria Lilova. Sadarzhatelna i tehicheska unifikatsia: Ivo Panchev, st.n.s. d-r Palmira Legurska (Danni po NATSID, Sofia, 155 s. <<http://georgesg.info/belb/projects/proektpm/4.%20>> Onomas.katalog-prehodi(Ru-Bg).pdf, data na dostap: 11.07.2018)

- Legurska 2009: *Legurska, P.* Sapostavitelno-tipologichen analiz na vtorichnata nominatsiya na predmetnite imena v balgarski, ruski, srabski, cheshki, frenski i angliyski ezik. Teoretichna osnova na proekta. 2009. Rakopis, depoziran v NATSID, chast I. Inv. № ND 51/2009.
- Legurska 2011: *Legurska, P.* Sapostavitelni leksikalni analizi i osnova za sapostavka. Sofia, Izdatelstvo „Eto“, 226 str.
- Legurska et al. 2009: *Legurska, P., N. Becheva, Tsv. Avramova, D. Veselinov, M. Lilova, I. Panchev.* Sapostavitelno-tipologichen analiz na leksikata v rodstveni i nerodstveni ezitsi (varhu material ot balgarski, ruski, srabski, cheshki, frenski i angliyski ezik). II chast. Depoziran rakopis v NATSID, UDK: 801. Signatura ND II 18791, № ND 65/2009, Sofia, 1093 str.
- Legurska, Panchev 2014: *Legurska, P, I. Panchev.* Obrazni metafori (onomasiologichen katalog). Elektronno spisanie Dzyalo, br. 3. <http://abcdar.com/magazine_I.php ISSN 1314-9067>.
- Legurska 2015: *Legurska, P.* Sapostavitelni analizi i natsionalna spetsifika na leksikata. Sofia, Izdatelstvo „Eto“.
- Rechnik na balgarskia ezik* (online). <http://ibl.bas.bg/rbe/>.
- Skorupka 1958: *Skorupka, St.* Idiomatizmy frazeologiezne w jezyku polskim i ich geneza. – In: Slavyanskaia filologija. Moskva. Pilz 1980: Pilz, K. D. Phraseologie. Stuttgart.
- Yanev 2013: *Yanev, B.* Obraznite sravneniya s antroposentrichen harakter v balgarskiya i angliyskiya ezik. Izsledvane i rechnik. Plovdiv. Universitetsko izdatelstvo „Paisiy Hilendarski“.

РЕЗЮМЕ

Статията е описание на проект за съставяне на каталог на сравненията в българския език – устойчиви и неустойчиви – върху материал от Българския национален корпус. Представят се основните моменти от извършената работа – организацията на каталога по раздели; изброени са сравнителните думи, за които се прави експликацията, както и признаците, по които се формира сравнението. Коментират се възможностите за използване на каталога за лингвистични и лингвокултурни цели и особено за неговото интегриране в съпоставително изследване.

Ключови думи: лингвокултурология, устойчиви сравнения, модел, каталог, български език

✉ Доц. д-р Палмира Легурска, Теодора Кръстева

Секция по етнолингвистика

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ при БАН

бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България

✉ Assoc. Prof. Palmira Legurska, PhD; Teodora Krasteva

Department of Ethnolinguistics

Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences

52 Shipchenski prohod blvd., bl. 17, 1113 Sofia, Bulgaria